

Reflekterende artikel om læsning

Forestil dig et univers, hvor ord er stjerner, og hver sætning er en ny galakse at udforske. For mange unge var denne tanke universel. De kunne fordybe sig i læsningen, så bekymringerne blev sat på pause og en magisk portal åbnede op for dem. Men i dag er fantasierne for majoriteten sat på pause og erstattet af et tørt pligtarbejde. Læsningen er forbundet med skolen, lektierne og følelsen af en byrde. Skolesystemet fejler deres pligt. Deres formål er at gøre unge mere dannede via nøgler til åbne litteraturens verden op. Dog låser de den frivillige læselyst og entusiasme inde.

Aldrig havde togturen til København følt så lang før. Aldrig troede jeg de fire timer ville blive brugt på at iagttage de forskellige mennesker omkring mig. Aldrig var noget så iøjnefaldende og opsigtvækkende lige for øjnene af mig. Normalt ville jeg bruge timerne skiftevis på en bog og min telefon. Men jeg kunne ikke undgå at se, at størstedelen omkring mig var opslugt af deres telefon. Derefter kiggede jeg op på individet bag telefonen og så et ungt menneske. Pludselig blev den ene til fem, ni og utallige. Jeg kan huske, at jeg tænkte hvorfor? Hvorfor er vores unge så optaget af dette afhængighedsobjekt?

Samme dag ser jeg titlen på en avis fra Politikken der hedder ”Derfor kaster børn bøgerne væk” fra den 24. august 2024. Den drøfter blandt andet årsagerne til, at ”før 8.klasse nyder 64 procent af børnene at læse, mens det tal falder til under halvdelen af børnene i 8.klasse”¹. Det er dybt problematisk, at unge mister læselysten i takt med jo højere klassetrin de kommer op i. Ifølge artiklen skyldes det følgende: ”det gælder for de fleste (...) at læsningen bliver set som en interesse, man dyrker alene, og bliver af en del fravalgt”². De unges aldersgruppe og de interesser, som får størst betydning, spiller en afgørende rolle i tilvalg og fravalg af læsningen. Mange er optaget af at finde venner, hobbyer og at socialisere sig, både fysisk men særligt også digitalt. Apps som TikTok, Instagram og YouTube suger tiden, koncentrationen og gode læseoplevelser væk fra dem. Det bliver igen bemærkelsesværdigt at tage højde for alderen,

¹ 1b ll. 1-3

² Ibid. ll. 22-28

idet: *"det også er en alder, hvor de bliver mere selvstændige og ikke lader lærer, bibliotekarer eller forældre diktere hvad de skal læse"*³. Hovedårsagen til at de unge finder socialmedier mere interessante, skyldes algoritmerne. Algoritmerne tilpasser sig konstant efter den content man ser, og sørger for at overfylde ens feed indenfor samme kategori - det kender vi jo også selv. Derfor bliver egeninteresse vigtigst på sociale medier, og dermed også vinder-grundlaget i konkurrencen mod læsningen. Det vil også sige, at unge får deres viden igennem sociale medier, hvilket betyder evnen til at læse sig frem til information går tabt. Dog bliver medbestemmelse et nøgleord i denne sammenhæng, for unge kan bruge tid på noget de finder interessant.

Overraskende nok tænker jeg tilbage på en artikel fra DR den 16. maj 2023. Og egentlig husker jeg den særligt, da det var min folkeskolelærer, som læste titlen op i fuld forbavselse: *"Danske børn scorer laveste resultat nogensinde i international læsetest"*. Denne artikel er baseret på en rapport fra PIRLS, som viste, at: *"25 procent af de danske børn kan hverken fortolke, læse mellem linjerne eller læse kildekritisk"*⁴. Det var lige før min lærer sad med tårer i øjnene, som om hun havde fejlet som lærer, eller rettere, at systemet havde fejlet os. Hun kiggede ud på os alle sammen. Hun vidste godt, at hendes elever ville blive ansvarlige for fremtiden. Hun vidste også godt, at der skulle handles med det samme. Men i stedet for at hjælpe, blev strategien at tage utrolig mange test. *"I skal bare kunne klare læsetesten"* sagde hun. *"Bare"*. Siden da har artiklen været husket, for jeg var ikke den skarpeste læser i folkeskolen. For mig handlede det ikke om en manglende interesse, men snarere at adskillige test fik mig kategoriseret indenfor *"manglende færdigheder"*. I denne periode læste jeg sjældent, da det var umotiverede at blive smidt i en kasse på denne måde. Derfor bør man i stedet bruge åbne spørgsmål, herunder *"hvorfør føler du dig ikke motiveret til at læse"*, fremfor kvantitative undersøgelser.

En gymnasieelev ved navn Max Elkjær Nersting skriver i Politikken den 10. november 2024: *"Først og fremmest bør tilgangen til læsning i folkeskolen revideres fuldstændigt, hvis børnene ikke skal opfatte læsning som en kedelig pligt. (...) Man bør passe på, at skolen ikke får forbundet*

³ 1b. ll. 12-15

⁴ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/danske-boern-scorer-laveste-resultat-nogensinde-i-international-laesetest>

*læsning med kedsommelighed og skolearbejde, som elever ser ned på*⁵. Helt konkret får folkeskolen igen en vigtig rolle i at plante læsningen, som noget positivt hos unge. For eksempel, kunne man i stedet for "tvangslæsning", lade eleverne vælge bøger de selv interesserer sig for. Biblioteksbesøg på skolen, forældreunderskrift på papir og 20 minutters læsning i klasserne skal stoppes. Dette bidrager til intet positivt. I stedet for at gøre læsning til noget individuelt, kan man skabe et fælles læsemiljø. Herunder kan der være læsegrupper, hvor grupperne er dannet på baggrund af interesse. Disse grupper kan opsamle hvordan og hvornår de læser, samt historiens handling. På den måde kan det skabe positive associationer til læsning, idet man får selvbestemmelse og ikke er alene om det. Det styrker også ideen om, at læsning ikke behøver at blive fravalgt som hobby.

Man kan heller ikke udelukkende lægge hele ansvaret på skolesystemet, idet forældre også har en essentiel betydning i unges dannelse og skabning af positive associationer: *"Hvis fremtidens børn igen skal forelske sig i læsning, skal der ske en markant ændring i læsevanerne i hjemmet. Helt konkret skal danske forældre læse højt for deres børn"*⁶. Dette er en sand påstand, særligt fordi jeg kan huske, at jeg forestillede mig de store ildsprudende drager, de fortryllende slotte og magiske væsener, imens mine forældre læste højt. Disse fortællinger og højtlæsningsoplevelser er rod for den varme følelse der medfølger, når jeg læser eventyr eller fiktion.

De fleste unge antager også læsning er for *"tabere"* - det er i hvert fald en hyppigt brugt term om læsere. Men de rigtige tabere er dem, som ikke forstår det sofistikerede arbejde og dedikation en forfatter putter i sine tekster. Vi tager det mere eller mindre for givet. Vi er så ufattelig privilegerede, for at have evnen til at læse. Jeg oplever tit, at unge har skabt negative associationer til læsning. Oftest bliver man mødt med: *"læser du seriøst i din fritid?"*, som det er en byrde. Derfor kan mange også fravælge læsning, på baggrund af, man kan blive set ned på eller dømt af andre. Igen skyldes det alderen og digitaliseringen, for da jeg var barn, blev det anerkendt og var decideret sejt, at man kunne læse. Så derfor må man sørge for, at ens omgangskreds er læseinteresseret, hvis man selv ønsker dette.

⁵ 1a. ll. 37-44

⁶ 1a. ll. 54-58

Min første læsning var bogen, som hedder *"Den første læsning - Trin 1"*. Jeg kan huske den gule forside, med Ida og Emil på, som altså var hovedkaraktererne i bogen. Der var endda udviklet en app, som havde en sammenhæng til bogens handling. De to parter gik op i en højere enhed. For sammenspillet mellem bogen og appen gjorde læselysten større dengang. Hermed medfulgte motivationen. Endda selvom jeg syntes, at det var så modbydeligt svært at læse den bog. Af og til kunne jeg græde af frustration. Men min mor gav aldrig op på mig. Hun sørgede for at bakke mig op, sørgede for at give mig hjælp og sørgede for, at jeg blev ved. På den måde gjorde hun denne, ellers ubehagelige, oplevelse til noget positivt. Det gav mig blod på tanden. Jeg lærte at talent kom med tiden og regularitet. Dermed indså jeg, at læsning er et kæmpe privilegie, som ikke skal blive taget for givet. Så jeg spejler mig selv i Max Nerstings udsagn: *"bøger har været mit paradys, (...) jeg kunne (...) fordybe mig i spændende fiktive verdener"*. Fordi senere med årene blev det til en *"escape from reality"* mekanisme. Læsningen tog mig på en god rejse, hvor min egne bekymringer om hverdagen blev sat på pause. Jeg åndede let, følte mig i live og glad.

Så det er en skam, at Max skriver følgende: *"De færreste gymnasieelever, jeg kender, rører frivilligt ved en bog"*⁷. For selvom låsen er lukket hos mange unge, grundet skolen, digitaliseringen eller manglede positive associationer, håber jeg nøglen åbner op for litteraturens stjerner og læsning. Jeg håber rumskibet fuld af ideer, som fælleslæsning og unges medbestemmelse inden for læsemateriale, bliver skudt i vejret. For der mange galakser der endnu ikke er blevet udforsket.

⁷ 1a. ll. 18-20